

Reactie Nederland 6e evaluatierapport van het Comité van Experts inzake het Europees Handvest voor regionale talen en talen van minderheden

In het zesde evaluatierapport doet het Comité van Experts drie hoofdaanbevelingen voor de implementatie van het Handvest door Nederland. Deze reactie gaat in op deze aanbevelingen. In de zevende rapportage zal de actuele stand van zaken van de onder het Handvest erkende talen geschetst worden, alsook uitgebreid ingegaan worden op de aanbevelingen van het Comité uit de zesde evaluatie.

Aanbeveling 1: Blijf het onderwijs van en in het Fries versterken op alle onderwijsniveaus

Het onderwijs in en van het Fries blijft de aandacht behouden. Verschillende afspraken hierover staan vermeld in de Bestjoersôfspraak Fryske taal en kultuer (BFKT) 2019-2023. Diverse trajecten besteden nu aandacht aan het versterken van de positie van het Fries. Zo speelt allereerst het Taalplan Frysk van de provincie Fryslân een belangrijke rol bij het verhogen van de kwaliteit van het schoolvak Fries. De Taalplan Frysk-2030 ambitie kan vertaald worden in drie hoofddoelstellingen: a) alle onderwijssectoren waar het Fries wettelijk verplicht is (po, vo) bieden uiterlijk in 2030 alle kerndoelen Fries voldoende aan; b) dat doen zij in een doorlopende leerlijn; c) het Fries wordt ook versterkt in de onderwijssectoren waar het Fries niet wettelijk verplicht is (vve, mbo, hbo, wo, so). Dit vraagt een stevige regierol van de provincie.

Daarnaast heeft de onderwijsinspectie in 2018 een themarapportage uitgebracht over de kwaliteit van het Fries in het funderend onderwijs. Bij de vierjaarlijkse onderzoeken die de onderwijsinspectie doet bij besturen en hun scholen in Fryslân zal zij de komende vier jaar standaard aandacht besteden aan het Fries. De onderwijsinspectie zal besturen vragen zich te verantwoorden over de doelstellingen en ambities die het bestuur heeft met Fries en over de wijze waarop het stuurt op de kwaliteit van het Fries op de scholen en de effecten die de sturing heeft. Bij de verificatieonderzoeken op scholen die onderdeel zijn van de vierjaarlijkse onderzoeken zal de onderwijsinspectie de directies van scholen bevragen over de wijze waarop ze het beleid van het bestuur aangaande Fries uitvoeren en hoe het bestuur daarop stuurt. Als de uitkomsten daar aanleiding toe geven, zal de onderwijsinspectie ook spreken met leraren en leerlingen over hun ervaringen met het Fries. Bij tekortkomingen zal de onderwijsinspectie een herstelopdracht geven en toezien op het voldoen daaraan. In 2025 zal de onderwijsinspectie een nieuw themaonderzoek starten naar de kwaliteit van het aanbod Fries op de scholen in Fryslân.

Er is een ruim nascholingsaanbod beschikbaar, veelal gratis aangeboden door provinciale subsidieverstrekking. Scholen worden zoveel mogelijk gefaciliteerd in het volgen van nascholing door leerkrachten, gericht op het verbeteren van de taalvaardigheid Fries en de kennis over meertaligheid en Friese jeugdliteratuur. De Rijksoverheid tracht in verschillende subsidieregelingen ook expliciet aandacht te hebben voor het Fries. Het regionale samenwerkingsverband in Fryslân is bijvoorbeeld van de subsidieregeling Regionale Aanpak Personeelstekorten op de hoogte gebracht en daarbij is geadviseerd om ook een aanpak van het tekort aan leraren Fries in het plan mee te nemen.

In het wetenschappelijk onderwijs wordt Fries, zoals afgesproken in de BFTK als onderdeel van de opleiding Minorities and Multilingualism aangeboden. Reden voor het verbreden van de opleiding Friese taal en cultuur was het toekomstbestendig maken en levensvatbaar houden van de opleiding. Bovendien kunnen door deze verbreding meer politieke en culturele relevante kwesties aangesneden worden, wordt de aantrekkingskracht van de opleiding vergroot en zijn er bredere beroepsperspectieven voor afgestudeerden. Het ministerie van Onderwijs Cultuur en Wetenschap heeft destijds een aanloopbekostiging beschikbaar gesteld voor een periode van vijf jaar (tot 2018). Daarnaast is in de BFTK 2019-2023 opgenomen dat naast de reguliere rijksbijdrage van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties en de provincie Fryslân voor de looptijd van de Bestuursafpraak eenieder jaarlijks € 110.000 begroten voor de leerstoel Friese taal- en letterkunde aan de Rijksuniversiteit Groningen.

Aanbeveling 2: Kom tot gestructureerd beleid voor de toepassing van het Handvest op Jiddisj en Romanes, in samenspraak met de sprekers

In de 'on the spot visit' van het Comité van Experts aan Nederland in november 2019 heeft het Comité gesproken met zowel sprekers van het Jiddisj en Romanes als de Nederlandse autoriteiten. Het Comité van Experts wees in het gesprek met de Nederlandse autoriteiten op het besloten karakter van gemeenschappen van zowel de sprekers van het Jiddisj als de Romanes sprekers in relatie tot toepassing van het Europees Handvest op deze talen. Het Jiddisj en Romanes zijn, net als het Limburgs en Nedersaksisch, in Nederland erkend onder deel II van het Handvest. Jiddisj en Romanes zijn erkend als niet-regio gebonden talen. Uit de gesprekken met het Comité in november 2019 blijkt dat de sprekers van deze talen zich niet verbonden voelen aan een specifieke lokale overheid en daarmee een direct aanspreekpunt missen. Naar aanleiding van de gesprekken van het Comité met Jiddisj- en Romanessprekende gemeenschappen heeft het Comité de Nederlandse autoriteiten aangeboden de sprekers te verwijzen naar het juiste contactpunt binnen het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties. Dit aanbod is aangenomen en sprekers en vertegenwoordigers van het Jiddisj en Romanes zijn welkom contact te zoeken met het ministerie.

Aanbeveling 3: Verder ontwikkelen van het Limburgs en Nedersaksisch als reguliere schoolvakken en vergroot het aanbod in deze vakken, inclusief op voorschools niveau.

In de 6^e rapportage van Nederland inzake het Handvest werd reeds gewezen op de mogelijkheden binnen de Onderwijswetgeving om het Limburgs en Nedersaksisch aan te bieden in het primair en voortgezet onderwijs. Op 6 november 2019 ondertekende de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, tijdens het tweede Streektaalensymposium, samen met de provincie Limburg het convenant Limburgs. Een jaar eerder werd met de lokale Nedersaksische overheden reeds het convenant Nedersaksisch gesloten. Beide convenanten benadrukken nogmaals de mogelijkheden in het onderwijs om gebruik te maken van het Limburgs, dan wel Nedersaksisch. Het verbeteren van het imago van de talen moet ook bijdragen aan het gebruik van het Limburgs en Nedersaksisch in de kinderopvang en het onderwijs. Met de betreffende convenantpartners geven we, binnen de beschikbare mogelijkheden van de huidige wet- en regelgeving, invulling aan stappen die we hierin kunnen zetten. In de volgende rapportage komt dit verder aan bod.